

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W POZNANIU

ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
Tel. (0-61) 852-15-17, 852-77-50, Fax (0-61) 851-86-44
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 12 października 2010 r.

RPZ- 61/14/10/AR

DECYZJA nr RPZ 22/2010

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 50 poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Izabeli Szczęsnej Hajdasz i Jacka Hajdasza wspólników spółki cywilnej „Centrum Kultury i Tańca HAJDASZ” w Poznaniu

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

- I.** na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ww. ustawy uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, bezprawne działania Izabeli Szczęsnej – Hajdasz i Jacka Hajdasza – wspólników spółki cywilnej „Centrum Kultury i Tańca HAJDASZ” w Poznaniu polegające na używaniu w ofercie imprez turystycznych dla dzieci i młodzieży sformułowania: „Obóz pod patronatem Rzecznika Praw Dziecka”, co może sugerować konsumentom objęcie imprezy honorowym patronatem przez Rzecznika Praw Dziecka, podczas gdy w rzeczywistości ww. podmiot takiej aprobaty nie posiada, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową wprowadzającą w błąd określoną w art. 7 pkt 4 lit. b) ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2007 r., Nr 171, poz. 1206);

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 31.08.2010r..

- II.** na podstawie art. 26 ust. 1 ww. ustawy uznaje się za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, określone w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ww. ustawy, bezprawne działania Izabeli Szczęsnej – Hajdasz i Jacka Hajdasza – wspólników spółki cywilnej „Centrum Kultury i Tańca HAJDASZ” w Poznaniu, polegające na stosowaniu we wzorcu umowy o nazwie „Warunki uczestnictwa” postanowień wzorców umowy, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, o treści:
- a.** *Organizator nie odpowiada za zniszczenie lub zagubienie rzeczy wartościowych w ośrodku lub w środkach transportu” (pkt 8 Warunków uczestnictwa);*
- b.** *„Koszty ponoszone przez Uczestnika w razie jego rezygnacji z imprezy: 10% ceny imprezy przy rezygnacji powyżej 31 dni przed jej rozpoczęciem; 20% ceny imprezy przy rezygnacji między 30*

a 21 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 30% ceny imprezy przy rezygnacji między 20 a 14 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 50% ceny imprezy przy rezygnacji między 13 a 7 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 70% ceny imprezy przy rezygnacji między 6 a 1 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 90% ceny imprezy przy rezygnacji w dniu rozpoczęcia; W uzasadnionych przypadkach organizator może odstąpić od potrącenia kosztów rezygnacji” (pkt 15 Warunków uczestnictwa);

- c. *„Uczestnikowi nie przysługuje zwrot wartości świadczeń, których nie wykorzystał w czasie trwania imprezy turystycznej z przyczyn leżących po stronie Uczestnika” (pkt 17 Warunków uczestnictwa)*

i nakazuje się zaniechanie ich stosowania.

III. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nakłada się na **Izabelę Szczęsna – Hajdasz** – współnika spółki cywilnej „Centrum Kultury i Tańca HAJDASZ” w Poznaniu:

- 1) w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 2 pkt 3 ww. ustawy, w zakresie opisanym w pkt I sentencji niniejszej decyzji karę pieniężną w wysokości 4 320 zł (słownie: cztery tysiące trzysta dwadzieścia zł), płatną do budżetu państwa, za zapłatę której odpowiada ona solidarnie z Jackiem Hajdaszem;
- 2) w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ww. ustawy, w zakresie opisanym w pkt II sentencji niniejszej decyzji karę pieniężną w wysokości 2 430 zł (słownie: dwa tysiące czterysta trzydzieści zł), płatną do budżetu państwa, za zapłatę której odpowiada ona solidarnie z Jackiem Hajdaszem;

IV. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nakłada się na **Jacka Hajdasza** – współnika spółki cywilnej „Centrum Kultury i Tańca HAJDASZ” w Poznaniu:

- 1) w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 2 pkt 3 ww. ustawy, w zakresie opisanym w pkt I sentencji niniejszej decyzji karę pieniężną w wysokości 4 320 zł (słownie: cztery tysiące trzysta dwadzieścia zł), płatną do budżetu państwa, za zapłatę której odpowiada on solidarnie z Izabelą Szczęsną – Hajdasz;;
- 2) w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ww. ustawy, w zakresie opisanym w pkt II sentencji niniejszej decyzji karę pieniężną w wysokości 2 430 zł (słownie: dwa tysiące czterysta trzydzieści zł), płatną do budżetu państwa, za zapłatę której odpowiada on solidarnie z Izabelą Szczęsną – Hajdasz.

Uzasadnienie

Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów docierały telefoniczne skargi konsumentów dotyczące informowania przez Jacka Hajdasza i Izabelę Szczęsną - Hajdasz współników spółki cywilnej Centrum Kultury i Tańca „Hajdasz” w Poznaniu (dalej: Przedsiębiorcy, Spółka lub Wspólnicy) w prospektach reklamowych oraz na stronie internetowej, iż organizowane przez nich imprezy tj. letnie obozy dla dzieci i młodzieży, objęte są honorowym

patronatem Rzecznika Praw Dziecka, podczas gdy w rzeczywistości ww. przedsięwzięcia nie posiadały tego rodzaju aprobaty Rzecznika.

Postanowieniem z dnia 11 maja 2010 r. Prezes Urzędu wszczął w przedmiotowej sprawie postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy nastąpiło naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie stosowania przez Przedsiębiorców praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W wyniku analizy materiałów zgromadzonych w toku postępowania wyjaśniającego, postanowieniem z dnia 23 czerwca 2010r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes Urzędu) wszczął postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez Wspólników, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w:

1. **art. 24 ust. 2 pkt 3** ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na używaniu w ofercie imprez turystycznych dla dzieci i młodzieży sformułowania: „Obóz pod patronatem Rzecznika Praw Dziecka”, co może sugerować konsumentom objęcie imprezy honorowym patronatem przez Rzecznika Praw Dziecka, podczas gdy w rzeczywistości ww. podmiot takiej aprobaty nie posiada, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową wprowadzającą w błąd określoną w **art. 7 pkt 4 lit. b)** ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2007 r., Nr 171, poz. 1206);
2. **art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1** ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na zamieszczeniu we wzorcu o nazwie „Warunki uczestnictwa” postanowień, wpisanych do rejestru postanowień umownych uznanych za niedozwolone, o treści:
 - a. *„Organizator nie odpowiada za zniszczenie lub zagubienie rzeczy wartościowych w ośrodku lub w środkach transportu”* (pkt 8 Warunków uczestnictwa);
 - b. *„Koszty ponoszone przez Uczestnika w razie jego rezygnacji z imprezy: 10% ceny imprezy przy rezygnacji powyżej 31 dni przed jej rozpoczęciem; 20% ceny imprezy przy rezygnacji między 30 a 21 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 30% ceny imprezy przy rezygnacji między 20 a 14 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 50% ceny imprezy przy rezygnacji między 13 a 7 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 70% ceny imprezy przy rezygnacji między 6 a 1 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 90% ceny imprezy przy rezygnacji w dniu rozpoczęcia; W uzasadnionych przypadkach organizator może odstąpić od potrącenia kosztów rezygnacji”* (pkt 15 Warunków uczestnictwa);
 - c. *„Uczestnikowi nie przysługuje zwrot wartości świadczeń, których nie wykorzystał w czasie trwania imprezy turystycznej z przyczyn leżących po stronie Uczestnika”* (pkt 17 Warunków uczestnictwa)

Przedsiębiorcy zawiadomieni o wszczęciu postępowania administracyjnego, przedłożyli wzorzec o nazwie „Warunki uczestnictwa”, który obowiązuje od kwietnia 2010 r. Równocześnie Spółka wskazała, że kwestionowane przez Prezesa Urzędu „Warunki uczestnictwa” zostały samowolnie zmienione przez nowego pracownika Spółki. Upřednio stosowany wzorzec nie zawierał niedozwolonych postanowień umownych. Właściciele Spółki dowiedziawszy się o jego zmianie już po jego rozpowszechnieniu i wprowadzeniu do obrotu, polecieli usunięcie niedozwolonych postanowień umownych w nowo opracowywanych warunkach uczestnictwa dotyczących sezonu zimowego 2011 r.

Spółka przedłożyła aktualnie przez nią stosowane foldery i ulotki reklamowe.

Nadto, do akt postępowania Przedsiębiorcy złożyli poświadczoną za zgodność z oryginałem kopię pisma Rzecznika Praw Dziecka – Ewy Sowińskiej z dnia 06 grudnia 2007 r., z którego wynika, iż ww. organ objął swoim patronatem program Olimpijskiej Szkoły Tańca i Dobrych Manier. Spółka oświadczyła również, iż organizacja obozów wypoczynkowo-tanecznych w sezonie zimowym i letnim jest jednym z elementów autorskiego programu Olimpijskiej Szkoły Tańca i Dobrych Manier.

Kolejnym pismem z dnia 18 sierpnia 2010 r. Przedsiębiorcy przedłożyli zatwierdzony przez Wspólników nowy wzorzec „Warunków uczestnictwa” na sezon zima/lato 2011. Nadto oświadczyli, że na przełomie października/listopada 2010 r. rozpoczną zawieranie umów o świadczenie usług turystycznych w oparciu o ww. wzorzec.

Pismem z dnia 21.09.2010r. Wspólnicy poinformowali, że w dniu 6.07.2010r. spotkali się z Rzecznikiem Praw Dziecka panem Markiem Michalakiem oraz Dyrektorem Biura Rzecznika Praw Dziecka panią Hanną Wrzosek i ustalili, że do dnia 31.08.2010r. usuną z nowych materiałów reklamowych informację o patronacie Rzecznika Praw Dziecka. Przedsiębiorcy przesłali również wzory nowych materiałów reklamowych niezawierające zakwestionowanej treści.

Wysokość osiągniętego przychodu w 2009r. Przedsiębiorcy udokumentowali przesyłając zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) przez podatnika (PIT-36L). Do ww. dokumentów Przedsiębiorcy załączyli oświadczenie o wysokości osiągniętego przychodu z organizowanych przez nich obozów wypoczynkowo-tanecznych w 2009 roku wyjaśniając, iż Spółka prowadzi działalność gospodarczą także i w innych dziedzinach i całkowity przychód osiągnięty w 2009 r. nie obrazuje faktycznego przychodu osiągniętego z organizowanych imprez turystycznych dla dzieci i młodzieży.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Jacek Hajdasz i Izabela Szczęsna – Hajdasz - wspólnicy spółki cywilnej pod nazwą: „Centrum Kultury i Tańca HAJDASZ” w Poznaniu zostali wpisani do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta Poznania odpowiednio pod numerami 35602/2001/S i 35603/2001/S. Przedmiotem ich wspólnej działalności jest kształcenie ustawiczne dorosłych i pozostałe formy kształcenia, gdzie indziej niesklasyfikowane. W ramach ww. działalności Przedsiębiorcy organizują obozy wypoczynkowo-taneczne dla dzieci i młodzieży. Działalność organizatora turystyki Spółka prowadzi na podstawie wpisu do Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych prowadzonej przez Marszałka Województwa Wielkopolskiego pod numerem 379.

W obrocie konsumenckim Spółka posługuje się wzorcami umów o nazwach: „Umowa o świadczenie usług turystycznych - zgłoszenie”, „Karta kwalifikacyjna obozu wypoczynkowo-tanecznego” oraz „Warunki uczestnictwa”, które stanowią integralną część umowy o świadczenie usług turystycznych zawieranej z klientem. Dwa pierwsze dokumenty dotyczące sezonu letniego 2010 r. zostały opracowane w marcu 2009 r., zaś „Warunki uczestnictwa” obowiązują od kwietnia 2010 r. Informację o zapoznaniu się z „Warunkami Uczestnictwa” klient potwierdza podpisując umowę ze Spółką. Począwszy od 01 stycznia 2010 r. Przedsiębiorcy zawarli [usunięto] umów dotyczących wypoczynku dzieci i młodzieży.

Na stronie internetowej Spółki pod adresem: <http://ostidm.hajdasz.pl>, w zakładce obozy, Spółka zamieszczała ofertę letnich obozów wypoczynkowo - tanecznych dla dzieci i młodzieży organizowanych w ramach tzw. Olimpijskiej Szkoły Tańca i Dobrych Manier. Program ten został wprowadzony w 1995 r. Aktualnie zajęcia realizowane są w ponad [usunięto] szkołach podstawowych w całej Polsce m.in. w Białymstoku, Bydgoszczy, Chełmnie, Elku, Gdańsku,

Gdyni, Lesznie, Lublinie, Łodzi, Olecku, Olsztynie, Pile, Poznaniu, Puławach, Słupsku, Sopocie i Warszawie. Program ten przeznaczony jest dla dzieci w wieku od 4 do 12 lat. W ww. ofercie na sezon letni 2010 r. Spółka posiadała dwutygodniowe turnusy kolonijne m.in. do Skorzęcina, Sobieszowa i Sianożęt. W ogólnych informacjach dotyczących wyjazdów do poszczególnych miejscowości zamieszczana była informacja o następującej treści: „Obóz pod patronatem Rzecznika Praw Dziecka”. Informacja o tożsamej treści zamieszczana była również w szczegółowym opisie określonych turnusów – „posiadamy patronat Rzecznika Praw Dziecka”. Ww. informację o objęciu przedmiotowych imprez patronatem Rzecznika Praw Dziecka sporządzone były dużymi drukowanymi literami, w czcionce odpowiadającej wielkości czcionki pozostałych informacji dotyczących wyjazdu.

Przedsiębiorcy stosowali również w obrocie z konsumentami trzy rodzaje folderów i ulotek reklamowych. Dwie z nich zatytułowane „Lato z Tańcem!!! Wehikuł Czasu”, co do zasady identyczne, z niewielkimi różnicami dotyczącymi cen i terminów poszczególnych turnusów, obowiązywały na terenie Wielkopolski oraz na terenie miasta Łodzi i jego okolic. Trzeci folder reklamowy zatytułowany „Zatańcz z ...Klasą w swojej szkole” dotyczył ogólnopolskiego programu edukacyjno-wychowawczego w ramach Olimpijskiej Szkołki Tańca i Dobrych Manier. We wszystkich stosowanych materiałach reklamowych, Spółka informowała, że zarówno program Olimpijskiej Szkołki Tańca i Dobrych Manier oraz organizowane w jego ramach wyjazdy wypoczynkowo - taneczne dla dzieci i młodzieży objęte są honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka.

Ustalono również, że Przedsiębiorcy wspólnie z innymi podmiotami uczestniczącymi w realizacji autorskiego programu Olimpijskiej Szkołki Tańca i Dobrych Manier w 2007 roku ubiegali się o objęcie ww. programu honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka. Pismem z dnia 06 grudnia 2007 r. Rzecznik Praw Dziecka – Ewa Sowińska poinformowała Wspólników o objęciu przedmiotowego przedsięwzięcia honorowym patronatem ww. organu.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu zwrócił się do Rzecznika Praw Dziecka z prośbą o udzielenie informacji, czy Rzecznik objął swoim patronatem letnie obozy dla dzieci organizowane przez Przedsiębiorców w Skorzęcinie, Sobieszowie i Sianożętach w ramach tzw. „Olimpijskiej Szkołki Tańca i Dobrych Manier”. Z informacji nadesłanej przez Rzecznika Praw Dziecka wynika, iż Przedsiębiorcy nie ubiegali się o objęcie ww. przedsięwzięć patronatem Rzecznika. Ponadto ww. organ wskazał, że w dniu 07 maja 2010 r. wezwał ich do zaniechania rozpowszechniania nieprawdziwej informacji o objęciu organizowanych przez nich wyjazdów patronatem Rzecznika Praw Dziecka, żądając przy tym jej usunięcia ze stron internetowych. Przedsiębiorcy nie zastosowali się jednak do przedmiotowego wezwania.

Tryb obejmowania określonych przedsięwzięć honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka określa dokument dostępny na stronach internetowych ww. organu o nazwie: „Zasady składania wniosków o patronat honorowy Rzecznika Praw Dziecka”. W myśl pkt 1 w zw. z pkt 2 ww. dokumentu, Rzecznik obejmuje swoim patronatem wyłącznie konkretne przedsięwzięcia, wydarzenia oraz projekty, których cele ściśle związane są z zakresem jego działalności. Rzecznik Praw Dziecka nie obejmuje natomiast patronatem honorowym działalności żadnej organizacji, instytucji ani osoby. Każdorazowo decyzję o objęciu przedsięwzięcia/projektu takim patronatem Rzecznik Praw Dziecka podejmuje osobiście, po zaopiniowaniu wniosku przez Dział Komunikacji Społecznej Biura Rzecznika Praw Dziecka. Ww. decyzja ma charakter ostateczny. Organizator, który otrzymał pozytywną decyzję Rzecznika Praw Dziecka o przyznaniu patronatu honorowego, zobowiązany jest umieszczać na wszystkich materiałach informacyjnych i promocyjnych informację o patronacie oraz logotyp Rzecznika Praw Dziecka. W przypadku cyklicznej organizacji określonego przedsięwzięcia, podmiot, który otrzymał aprobatę pierwotnego przedsięwzięcia, obowiązany jest każdorazowo ubiegać się o objęcie patronatem honorowym Rzecznika Praw Dziecka kolejnej edycji (np. corocznie).

Od września 2010 roku Spółka stosuje nowe wzory folderów i ulotek, w których informacja o patronacie Rzecznika Praw Dziecka nie występuje. Została ona również usunięta ze strony internetowej Spółki.

Nadto, w toku prowadzonego postępowania administracyjnego, Prezes Urzędu dokonał analizy postanowień wzorca umowy o nazwie „Warunki uczestnictwa” zamieszczonego na stronie internetowej Przedsiębiorców. Analiza ww. dokumentu, wykazała, że zawarto w nim postanowienia zbieżne w swej treści z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Biorąc pod uwagę powyższe zasadnym okazało się postawienie Wspólnikom, obok zarzutu dotyczącego bezprawnego posługiwania się aprobatą Rzecznika Praw Dziecka w swojej ofercie, zarzutu stosowania postanowień umownych wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. W 2010 r. (do dnia 23 lipca 2010 r.) Spółka zawarła [usunięto] umów o świadczenie usług turystycznych.

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy.

Stwierdzenie istnienia przedmiotowej praktyki wymaga więc spełnienia dwóch przesłanek:

- bezprawności działania oraz
- naruszenia zbiorowego interesu konsumentów.

Ponadto oceniane zachowanie musi być podejmowane przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez przedsiębiorcę rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (tj. Dz. U. z 2007r. Nr 155, poz. 1095 z późn. zm.). Z art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej wynika, że przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, która we własnym imieniu wykonuje działalność gospodarczą. W rozważanym przypadku podmioty będące stronami postępowania posiadają status przedsiębiorców, gdyż są to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na podstawie wpisów do ewidencji działalności gospodarczej. Działalność ta prowadzona jest wspólnie w ramach spółki cywilnej „Centrum Kultury i Tańca HAJDASZ” w Poznaniu. Zachowania tych osób podlegają zatem kontroli dokonywanej na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Z kolei bezprawność, do której odwołuje się ustawodawca, tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z prawem. Stanowisko takie znajduje też oparcie w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy nowelizacyjnej z dnia 5 lipca 2002 r. (Dz. U. Nr 129, poz. 1102), która wprowadziła do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zgodnie z którym „same przepisy art. 23a – 23d ustawy nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy”. Działania te mogą okazać się bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, także zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów.” Pogląd ten mimo, iż odnosi się do poprzednio obowiązujących przepisów ustawy, pozostaje nadal aktualny. Pojęcie „porządek prawny” obejmuje zatem nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, a także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określanych, jako

zasady współzycia społecznego. Bezprawność jest kategorią obiektywną. Przy jej ocenie rozważyć należy każdorazowo kwestię, czy czyn sprawcy był zgodny, czy też niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Źródłem tych zasad są normy prawa powszechnie obowiązującego - jako reguły postępowania wyznaczone przez nakazy i zakazy wynikające z norm prawa pozytywnego (w szczególności prawa cywilnego, karnego, administracyjnego, pracy, finansowego, ustaw i aktów prawnych regulujących poszczególne dziedziny gospodarki, itp.) oraz nakazy i zakazy wynikające z zasad współzycia społecznego, czyli tzw. dobre obyczaje (por.: G. Bieniek, Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga III. Zobowiązania. Tom I, Warszawa 2006, także Lex Polnica). O bezprawności działania decyduje całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego (uzasadnienie do I PKN 267/2001 wyrok Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna – Lex Polonica).

Sąd Najwyższy wskazał, że o bezprawności działania można mówić wówczas, gdy nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających określone działanie, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy, wykonywanie prawa podmiotowego, zgoda pokrzywdzonego lub działanie w obronie uzasadnionego interesu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.10.1989 r. II CR 419/89 OSP 1990/11-12 poz. 377).

W art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zamieszczono przykładowe wyliczenia praktyk zakazanych przez ustawodawcę. Katalog ten wymienia między innymi stosowanie we wzorcach umów niedozwolonych postanowień umownych, naruszenie prawa konsumenta do uzyskania rzetelnej i wyczerpującej informacji oraz nieuczciwe praktyki rynkowe naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Zachowanie należy ocenić jako bezprawne, gdy przedsiębiorcy podejmują działania sprzeczne z ustawą lub nie wykonują obowiązków, które na nich ciążyą.

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów jest natomiast spełniona, gdy działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości, rozumianej jako nieokreślonej i nieograniczonej grupy podmiotów, których nie da się zidentyfikować. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie podaje definicji „zbiorowego interesu konsumentów”, wskazując jednak w przepisie art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów oznacza zatem narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów, poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę, obejmującą tak działania, jak i zaniechania. Ponadto, godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy stwierdził, iż *nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów można wszcząć tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczbie potencjalnych konsumentów* (wyrok SN z dnia 12 września 2003 r., I CKN 504/01).

Dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz jest kierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o

naruszeniu zbiorowego interesu. W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów tzn. aktualnych i przyszłych klientów „Centrum Kultury i Tańca HAJDASZ” s.c., która swoją ofertę wyjazdów kulturalno-rekreacyjnych kieruje do znacznej, nieokreślonej liczby konsumentów. Potencjalnie wszyscy odbiorcy oferty Przedsiębiorców (nieograniczona grupa konsumentów) zostali dotknięci przedmiotowymi naruszeniami.

Interes konsumentów należy rozumieć jako interes prawny (a nie faktyczny), a więc uznany przez ustawodawcę na zasługujący na ochronę i zabezpieczenie. W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę, iż określenie stałego czy zamkniętego katalogu interesów konsumentów nie jest możliwe, ani też zasadne (patrz: M. Szydło, „Publicznoprawna ochrona zbiorowych interesów konsumentów”, Monitor Prawniczy 2004/17/791). Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów powiązane jest z naruszaniem interesów gospodarczych konsumentów. Pod tym pojęciem należy rozumieć zarówno naruszenie interesów *stricte* ekonomicznych (o wymiarze majątkowym), jak również prawo konsumentów do uczestniczenia w przejrzystych i niezakłóconych przez przedsiębiorcę warunkach rynkowych, zapewniających konsumentom dokonywanie transakcji handlowych z przedsiębiorcami przy całkowitym zrozumieniu rzeczywistego sensu ekonomicznego i prawnego warunków dokonywanych czynności na etapie przedkontraktowym oraz w czasie wykonywania umowy, czego urzeczywistnieniem jest m.in. abstrakcyjnie pojmowane prawo do rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w komunikacji pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem. W tym też aspekcie w niniejszej sprawie nastąpiło naruszenie interesu gospodarczego konsumentów przede wszystkim poprzez udzielanie konsumentom wprowadzającej w błąd informacji, co mogło skutkować podjęciem przez konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której nie podjąłby w innych warunkach. W niniejszej sprawie zasadnym jest również uwzględnienie szerszej postaci interesu konsumentów, tj. prawa do rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji. Według E. Łętowskiej, *należy tu też uwzględnić nienygodę organizacyjną, mitręę, stratę czasu, nierzetelność traktowania, wprowadzenie w błąd, a także naruszenie prywatności* (Prawo Umów Konsumentckich, wydanie 2, Warszawa 2002 r., str. 341). Działanie „Centrum Kultury i Tańca HAJDASZ” s.c. godzi bowiem w podstawowe prawo konsumentów, jakim jest prawo do rzetelnej i prawdziwej informacji, której konsument może oczekiwać od przekazu profesjonalisty.

I.

W odniesieniu do działań Przedsiębiorców, polegających na używaniu w ofercie imprez turystycznych dla dzieci i młodzieży sformułowania: „Obóz pod patronatem Rzecznika Praw Dziecka”, ich bezprawność należy wywieść z przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

W świetle art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może być godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy mające postać nieuczciwej praktyki rynkowej.

Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (zwana dalej ustawą o p.n.p.r.) dokonuje podziału nieuczciwych praktyk rynkowych na nieuczciwe **praktyki rynkowe zakazane w każdych okolicznościach** oraz **praktyki rynkowe zakazane po spełnieniu przesłanek** wskazanych w art. 4 ust. 1 tej ustawy, tj. klauzuli generalnej. Przepis art. 4 ust. 1 ustawy o p.n.p.r. stanowi, iż „praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy, w

trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu”. Wśród praktyk rynkowych, które można uznać za nieuczciwe po spełnieniu przesłanek z art. 4 przedmiotowej ustawy wyróżniamy praktyki wprowadzające w błąd, agresywne praktyki oraz praktykę rynkową, o której mowa w art. 11 omawianej ustawy. Praktyki rynkowe wprowadzające w błąd mogą przybrać postać czynną i bierną, tj. polegać na działaniu (art. 5 ustawy o p.n.p.r.) lub zaniechaniu (art. 6 ustawy o p.n.p.r.) wprowadzającym w błąd. Katalog ww. praktyk jest otwarty, co oznacza, iż działanie przedsiębiorcy- nienazwane i nie wymienione wprost w ustawie może zostać uznane za nieuczciwą praktykę rynkową po spełnieniu przesłanek z art. 5 ust. 1, art. 6 ust. 1 lub art. 8 ust. 1 ustawy o p.n.p.r. przy jednoczesnej realizacji przesłanek ogólnej definicji nieuczciwej praktyki rynkowej wskazanych w art. 4 ust. 1 ustawy.

Nieuczciwymi praktykami rynkowymi w każdych okolicznościach są zaś praktyki rynkowe wprowadzające w błąd wymienione w art. 7 ustawy o p.n.p.r., agresywne praktyki rynkowe wskazane w art. 9 ustawy o p.n.p.r. oraz praktyka rynkowa o której mowa w art. 10 ustawy o p.n.p.r. Praktyki te nie podlegają ocenie i wykładni pod kątem realizacji przesłanek z art. 4 ust. 1 przedmiotowej ustawy, czyli klauzuli generalnej. Oznacza to, iż takie praktyki zawsze będą sprzeczne z dobrymi obyczajami i będą w istotny sposób zniekształcać lub będą mogły zniekształcać zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta. Zatem działanie przedsiębiorcy spełniające przesłanki praktyki wskazanej w art. 7, 9 lub 10 omawianej ustawy zawsze będzie skutkowało uznaniem go za nieuczciwą praktykę rynkową.

Powyższa interpretacja jest zgodna z ustawodawstwem wspólnotowym w tym zakresie. Należy zwrócić uwagę, iż treść omawianego art. 7 i 9 stanowi realizację dyspozycji zawartych w przepisach Dyrektywy 2005/29/W, Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającą dyrektywę Rady 84/450/„WG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady („Dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych”) (Dz. Urz. UE L 149 z 11.06.2005, str. 22). Pkt 17 preambuły stanowi, iż „W celu zapewnienia większej pewności prawnej wskazane jest zidentyfikowanie tych praktyk handlowych, które są nieuczciwe w każdych okolicznościach.(...) Są to jedyne praktyki handlowe, które można uznać za niedozwolone bez konieczności oceny konkretnego przypadku w świetle przepisów art. 5-9” (w przepisach art. 5-9 dyrektywy wskazane są ogólne przesłanki nieuczciwości, które muszą zaistnieć aby działanie przedsiębiorcy można było uznać za nieuczciwą praktykę rynkową). Z treści przepisów dyrektywy i implementującej ją ustawy wynika zatem, iż działanie przedsiębiorcy spełniające przesłanki konkretnej praktyki z listy praktyk zakazanych w każdych okolicznościach zawsze będzie skutkowało uznaniem go za nieuczciwą praktykę rynkową, bez konieczności wykazania ogólnych przesłanek nieuczciwości- zawartych w art. 4 ust. 1 ww. ustawy.

Zgodnie z art. 3 tej ustawy, stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych jest zakazane. Przez praktykę rynkową rozumie się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, w szczególności reklamę i marketing, bezpośrednio lub pośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta (art. 2 pkt 4 ustawy o p.n.p.r.). W myśl art. 2 pkt 3 ustawy o p.n.p.r., przez produkt rozumie się każdy towar lub usługę, w tym nieruchomości, prawa i obowiązki wynikające ze stosunków cywilnoprawnych. Nie ma przeto wątpliwości, iż oferowanie imprez turystycznych dla dzieci i młodzieży z użyciem sformułowania: „Obóz pod patronatem Rzecznika Praw Dziecka”, spełnia powyższe kryteria i może zostać uznane za praktykę rynkową w rozumieniu ustawy o p.n.p.r.

Zgodnie z art. 7 pkt 4 lit. b) tej ustawy, nieuczciwymi praktykami w każdych okolicznościach są praktyki rynkowe wprowadzające w błąd polegające na twierdzeniu, że praktyki rynkowe czy produkt zostały zatwierdzone, zaaprobowane lub uzyskały inne stosowne uprawnienie organu publicznego lub podmiotu prywatnego przy jednoczesnym niespełnieniu warunków zatwierdzenia, aprobaty lub warunków niezbędnych do uzyskania innego stosownego uprawnienia.

Rozpatrując możliwość wprowadzenia konsumenta w błąd co do zaaprobowania określonego produktu przez uprawniony organ, rozważyć należy w pierwszej kolejności kwestię pojęcia „przeciętnego konsumenta”. Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym w art. 2 pkt 8 wprowadza definicję przeciętnego konsumenta, zgodnie z którą jest to konsument dostatecznie poinformowany, uważny i ostrożny. Podkreślić należy, że niniejszy test przeciętnego konsumenta jest testem dynamicznym, tzn. nakazuje on dokonywać oceny „przeciętnego konsumenta” z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, językowych i przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, gdy praktyki rynkowe kierowane są tylko do określonej grupy społecznej (tzw. segmentacja konsumentów np. dzieci, osoby starsze czy osoby niepełnosprawne). Na gruncie przedmiotowej sprawy konieczne jest zatem wykazanie, że konsument zapoznając się z ofertą letnich obozów wycieczkowo - tanecznych i pozostając w błędzie, co do objęcia ww. przedsięwzięć honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka, był skłonny zawrzeć umowę o świadczenie usług turystycznych z Przedsiębiorcami. Oferta Spółki skierowana jest do nieograniczonego kręgu odbiorców – rodziców małoletnich dzieci. Przedsiębiorca zarówno w folderach reklamowych, ulotkach oraz na swoich stronach internetowych zamieszczał informację, iż organizowane przez niego imprezy turystyczne w Skorzęcinie, Sobieszowie i Sianożętach w sezonie letnim 2010 r. objęte są honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka. Konsument miał prawo odebrać ww. informację w sposób dosłowny, zakładając, że Spółka jako profesjonalista jest podmiotem wiarygodnym, prowadzącym działalność gospodarczą w sposób nie budzący wątpliwości, nie wprowadzający konsumentów w błąd. Należy również podkreślić, że nawet ostrożny, uważny konsument ma prawo do rzetelnej i jednoznacznej informacji, która przy założeniu dolożenia przez niego staranności celem zrozumienia istoty oferty Przedsiębiorców, nie będzie wprowadzać w błąd. W ocenie Prezesa Urzędu, zamieszczenie w ww. materiałach reklamowych informacji o objęciu określonych przedsięwzięć honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka, sugerowało przeciętnemu konsumentowi, że Spółka posiada stosowaną aprobatę ww. organu.

Zgodnie z dominującym w doktrynie poglądem, odnoszącym się co prawda do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ale adekwatnym również na gruncie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, wystarczająca jest potencjalna możliwość wywołania błędu (E. Nowińska, M. du Val, Komentarz do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, LexisNexis Warszawa 2001, s. 79). Dzieje się tak wtedy, gdy informacje towarzyszące sprzedaży określonego towaru czy usługi mogą wpłynąć na decyzję konsumenta, co do jej/jego nabycia. Oceny, czy dane działanie Przedsiębiorców wprowadza w błąd, należy dokonywać zawsze *ad casum*, biorąc pod uwagę wszystkie elementy praktyki rynkowej oraz okoliczności wprowadzenia produktu na rynek, w tym sposób jego prezentacji (z uzasadnienia rządowego projektu ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym). Nie ulega wątpliwości, iż sygnowanie świadczonych przez Przedsiębiorców usług informacją o patronacie Rzecznika Praw Dziecka może zniekształcać zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy o świadczenie usług turystycznych. Sprawą bezdyskusyjną jest, iż każdy rodzic wybierający ofertę letniego wycieczku dla swojego dziecka kieruje się jego bezpieczeństwem oraz rękojmią całodobowej profesjonalnej opieki. Pierwszorzędną kwestią staje się więc dla niego solidna pozycja takiego przedsiębiorcy na rynku. Zamieszczanie w materiałach reklamowych informacji o patronacie ww. organu sugeruje rodzicom dziecka, że decydując się na

impresę organizowaną przez Spółkę ich dziecko objęte jest szczególną troską, zaś poziom kulturalno - wychowawczy imprezy został zatwierdzony (zaaprobowany) przez państwowy organ czuwający nad przestrzeganiem praw dziecka. Innymi słowy, informacja taka buduje przeświadczenie, że organizator imprezy spełnia wyższy niż przeciętnie przyjęty standard świadczonych usług rodzaju.

Podkreślenia wymaga w tym miejscu, iż jednym z podstawowych praw konsumentów jest prawo do bezpieczeństwa ekonomicznego, którego składową jest możliwość świadomego podejmowania decyzji w zakresie dokonywania wyboru dóbr i usług. Nie ulega zatem wątpliwości, iż wprowadzające w błąd informowanie konsumenta o ww. patronacie uniemożliwia konsumentowi podjęcie racjonalnej, wolnej od manipulacji decyzji opartej na rzeczywistym stanie faktycznym.

Jedynie na marginesie wskazać również należy, iż z pisma Rzecznika Praw Dziecka sygnowanego datą 06 grudnia 2007 r. zdaje się wynikać, iż ww. organ objął swoim patronatem wyłącznie przedsięwzięcie organizowane pod nazwą: Olimpijska Szkołka Tańca i Dobrych Manier. W treści przedmiotowego dokumentu nie wspomina się natomiast o konkretnych obozach wypoczynkowych dla dzieci i młodzieży, a które to obozy uzyskiwałyby aprobatę Rzecznika. Zasadnym jest zatem wniosek, że Przedsiębiorcom nie przysługiwało uprawnienie do oznaczania organizowanych przez nich obozów i zimowisk informacją o honorowym patronacie ww. organu.

Warto ponadto podkreślić, iż zgodnie z art. 13 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, ciężar dowodu, że określona praktyka rynkowa nie stanowi nieuczciwej praktyki wprowadzającej w błąd spoczywa na przedsiębiorcy, któremu zarzuca się stosowanie nieuczciwej praktyki rynkowej. W toku postępowania Przedsiębiorcy przedłożyli odpis pisma Rzecznika Praw Dziecka – Pani Ewy Sowińskiej z dnia 06 grudnia 2007 r., z którego treści wynika, iż ww. organ obejmuje honorowy patronat oraz rekomenduje program Olimpijskiej Szkoły Tańca i Dobrych Manier. W treści ww. pisma Pani Rzecznik oświadczyła, że „*kształtowanie prawidłowych postaw, integracja i aktywność fizyczna włączone w jeden program edukacyjno-wychowawczy to ogromny atut realizowanego przedsięwzięcia zasługującego na szerokie propagowanie wśród dzieci i młodzieży*”. Zważyć jednak należy, iż zgodnie z pkt 2 „Zasad składania wniosków o patronat honorowy Rzecznika Praw Dziecka”, opublikowanym na stronach internetowych Biura Rzecznika pod adresem: www.brpd.gov.pl: „*Rzecznik Praw Dziecka nie obejmuje patronatem honorowym działalności żadnej organizacji, instytucji ani osoby, a jedynie konkretne przedsięwzięcia, wydarzenia bądź projekty, przez nie realizowane. Organizatorzy przedsięwzięć, organizowanych cyklicznie, mogą się ubiegać każdorazowo o objęcie patronatem honorowym Rzecznika Praw Dziecka kolejnej edycji (np. corocznie).*” Zatem w przypadku, gdy podmiot, którego konkretne przedsięwzięcie zostało objęte honorowym patronatem Rzecznika, kontynuując kolejne jego edycje, a równocześnie chcąc powoływać się na patronat ww. organu, zobowiązany jest ponownie zwrócić się do Rzecznika Praw Dziecka o jego akceptację. Podsumowując stwierdzić należy, iż brak podstaw prawnych do przyjęcia, iż jednorazowe objęcie patronatem Rzecznika przedsięwzięcia organizowanego potem w kolejnych edycjach, uprawnia przedsiębiorcę do powoływania się na ww. patronat w odniesieniu do tych wznowionych imprez.

Warto przy tym podkreślić, że Przedsiębiorcy mieli świadomość braku uprawnień do posługiwania się logo Rzecznika Praw Dziecka potwierdzającym objęcie organizowanych przez nich obozów wypoczynkowo – tanecznych honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka, bowiem organ ten drogą elektroniczną, zwracał się do nich o zaprzestanie bezprawnego wykorzystywania ww. oznaczenia oraz o jego usunięcie z oferty.

Reasumując, w ocenie Prezesa Urzędu, powyższe działanie należy kwalifikować jako nieuczciwą praktykę rynkową opisaną w art. 7 pkt 4 lit. b) ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, polegającą na wprowadzającym w błąd twierdzeniu, że organizowane przez Spółkę obozy dla dzieci objęte są honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka. Jednocześnie doszło do naruszenia zbiorowego interesu konsumentów, bowiem każdy potencjalny klient zapoznając się z ofertą Przedsiębiorców zamieszczoną na ich stronach internetowych czy w folderach reklamowych, mógł zostać wprowadzony w błąd odnośnie organizowania przez Przedsiębiorców imprez turystycznych posiadających aprobatę Rzecznika Praw Dziecka.

Biorąc pod uwagę powyższe, spełnione zostały obie przesłanki niezbędne do uznania, że Przedsiębiorcy stosują praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów; wykazana została zarówno bezprawność ich działań jak i naruszenie zbiorowego interesu konsumentów.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W takim przypadku Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania, przy czym ciężar udowodnienia okoliczności zaniechania stosowania zarzucanej praktyki spoczywa na przedsiębiorcy (art. 27 ust. 3).

W trakcie prowadzonego postępowania Przedsiębiorcy oświadczyli, że w toku spotkania z Rzecznikiem Praw Dziecka podjęli zobowiązanie do usunięcia zakwestionowanej informacji ze stosowanych materiałów reklamowych do dnia 31.08.2010r. Jednocześnie Wspólnicy przedłożyli Prezesowi Urzędu nowe wzory ulotek i folderów reklamowych, w których nie ma adnotacji o patronacie Rzecznika Praw Dziecka. Informacja ta została również usunięta ze strony internetowej Przedsiębiorców.

W świetle podjętych przez Przedsiębiorców działań Prezes Urzędu uznał, że z dniem 31 sierpnia 2010r. Przedsiębiorcy zaprzestali stosowania przypisanej im praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na wprowadzającym w błąd twierdzeniu, że organizowane przez Spółkę obozy dla dzieci objęte są honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka.

Z uwagi na powyższe, orzeczono jak w pkt I sentencji decyzji.

II.

Zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Bezprawność tej praktyki wynika z tożsamości stosowanych przez Przedsiębiorcę postanowień z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. W świetle utrwalonego orzecznictwa sądowego, Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie praktyki określonej w ww. przepisie w odniesieniu do przedsiębiorcy, który nie był stroną postępowania sądowego zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 2 grudnia 2005r. sygn. akt VI ACa 760/05 podkreślił, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest posługiwanie się postanowieniem wpisanym do rejestru w oderwaniu od zagadnienia, czy wpis do rejestru powstał w związku ze stosowaniem wzorca umowy przez podmiot, co do którego bada się stosowanie praktyki. Naruszenie interesów konsumentów może nastąpić, jak wskazał Sąd, w

wyniku działań podmiotów, które stosują klauzule abuzywne już wpisane do rejestru, przy czym wpis taki związany był z działaniami innych przedsiębiorców.

Z kolei w wyroku z dnia 25 maja 2005r. sygn. akt XVII Ama 46/04, SOKiK wyraził pogląd, że dla uznania określonej klauzuli za niedozwolone postanowienie umowne wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie klauzul powinien być bowiem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli więc cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame.

Przedstawione powyżej orzecznictwo potwierdza uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/2006, w której uznano, że *stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a¹*. Odwołując się do argumentów o charakterze celowościowym oraz kierując się potrzebą zapewnienia skuteczności tego przepisu, Sąd Najwyższy podkreślił, że *praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów obejmuje również przypadki wprowadzenia jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu szyku wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru*.

Nie jest więc konieczna dokładna, literalna zbieżność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Niedozwolone będą również takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o jej wykładnię.

Przesłanka bezprawności działania Przedsiębiorców, polegająca na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umownych, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wykazana zostanie odrębnie dla każdej z zarzuczanych Przedsiębiorcy praktyk. Kwestia naruszenia zbiorowego interesu konsumentów omówiona zostanie natomiast łącznie z uwagi na identyczny charakter i znaczenie tego zagadnienia dla wszystkich praktyk objętych niniejszym postępowaniem.

a)

W toku niniejszego postępowania Prezes Urzędu zakwestionował postanowienie zawarte w pkt 8 Warunków uczestnictwa, o treści: *Organizator nie odpowiada za zniszczenie lub zagubienie rzeczy wartościowych w ośrodku lub w środkach transportu*". Postanowienie to ogranicza odpowiedzialność Przedsiębiorców za mienie konsumenta w czasie transportu oraz w czasie pobytu w miejscu docelowym, wyczerpując przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385³ pkt 2 Kodeksu cywilnego. Jego wykładnia pozwala na przyjęcie, że każda kradzież, czy zgubienie w czasie trwania imprezy i bez względu na okoliczności wyłącza odpowiedzialność Przedsiębiorców. Zdaniem Prezesa Urzędu, zawierając umowę klient ma prawo oczekiwać, że uczestnicząc w imprezie turystycznej ma zapewnione bezpieczeństwo własnej osoby i rzeczy osobistych. Kwestia odpowiedzialności organizatora turystyki rozważona winna być w aspekcie przepisów art. 777 i nast. oraz art. 846 i nast. Kodeksu cywilnego, które dotyczą odpowiedzialności przy wykonywaniu usług przewozu oraz świadczenia usług hotelowych.

¹ W obowiązującej obecnie ustawie z dnia 16.02.2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uregulowana została w art. 24.

Ww. postanowienie jest tożsame z klauzulami abuzywnymi wpisanymi w pozycjach: 217 i 997 rejestru niedozwolonych postanowień umownych o treści odpowiednio: *Biuro nie ponosi żadnej odpowiedzialności za bagaż uczestników w przypadku jego zamiany, zapomnienia, zagubienia lub kradzieży*” (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 13 października 2004r. sygn. akt XVII Amc 73/03) oraz *Biuro podróży nie ponosi odpowiedzialności za zagubiony, zniszczony lub skradziony na imprezie sprzęt i bagaż, zwłaszcza jeśli uczestnik zaniedbał bądź zaniechał właściwych środków ostrożności* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 11 listopada 2006r. sygn. akt XVII Amc 148/05). W uzasadnieniu pierwszego z wyroków, SOKiK podkreślił, że postanowienie wyłączające odpowiedzialność przedsiębiorcy w sposób niezgodny z regulacjami kodeksowymi, normującymi kwestie przewozu rzeczy należy uznać jako niedozwolone na podstawie art. 385³ pkt 2 Kodeksu cywilnego oraz art. 385¹§ 1 Kodeksu cywilnego (przepis ten za niedozwolone uznaje postanowienia kształtujące prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający jego interesy). Z kolei w uzasadnieniu drugiego wyroku, wskazując na przesłanki klauzuli abuzywnej z art. 385³ pkt 2 Kodeksu cywilnego, SOKiK podkreślił, że jej stosowanie świadczy o dążeniu przedsiębiorcy do stworzenia mylnego wrażenia, że po zaistnieniu określonych w niej okoliczności jego odpowiedzialność zostaje ograniczona, a konsumenci nie mogą realizować swoich uprawnień wynikających z ogólnie obowiązujących przepisów ustawy o usługach turystycznych i z Kodeksu cywilnego. Takie postępowanie należy, w ocenie Sądu, uznać za szczególnie rażąco naruszające interesy konsumentów.

Nadto Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 22 września 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 61/05), podzielając stanowisko Prezesa Urzędu oraz argumentację Sądu Najwyższego wyrażoną w uchwale z dnia 25.02.1986r. III CZP 2/86, stwierdził, że w świetle art. 474 k.c. organizator turystyki odpowiada za działania i zaniechania osób trzecich, którymi się posługuje w wykonaniu swoich zobowiązań, także wówczas, gdy nie miał on możliwości kontroli nadzoru nad tymi osobami. Sąd uznał, że ww. postanowienie zawiera zbyt daleko idące wyłączenie odpowiedzialności organizatora turystyki. Zwalnia go bowiem w szczególności od odpowiedzialności za bagaż klienta nie tylko w sytuacjach, w których w ogóle nie powinien ponosić tej odpowiedzialności, albowiem ciąży ona na samym kliencie, ale również w sytuacji, kiedy klient powierza bagaż, przedmioty wartościowe organizatorowi lub osobom, przy pomocy których realizuje on świadczenia objęte umową z klientem. Klient powierzając przedsiębiorcy swoje mienie ma prawo oczekiwać, że uczestnicząc w imprezie ma zapewnione bezpieczeństwo zarówno własnej osoby, jak i rzeczy osobistych. Nadto w wyroku SOKiK z dnia 10 listopada 2005r., sygn. akt XVII Amc 87/04, za niedozwolone postanowienie umowne uznano zapis o treści: *„Biuro nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne uszkodzenie, zniszczenie, zguby, kradzieże, które mogą się zdarzyć w hotelu lub apartamentach”* (poz. 607 w rejestrze). Stosowane przez „Centrum Nauki i Tańca Hajdasz” s.c. postanowienie stanowi zatem niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385³ pkt 2 Kodeksu cywilnego, gdyż wyłącza odpowiedzialność organizatora turystyki za należyte wykonanie zobowiązania, poprzez wyłączenie odpowiedzialności za bezpieczeństwo bagażu konsumenta.

b)

Wątpliwości Prezesa Urzędu wzbudziło również postanowienie pkt 15 Warunków uczestnictwa o treści: *„Koszty ponoszone przez Uczestnika w razie jego rezygnacji z imprezy: 10% ceny imprezy przy rezygnacji powyżej 31 dni przed jej rozpoczęciem; 20% ceny imprezy przy rezygnacji między 30 a 21 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 30% ceny imprezy przy rezygnacji między 20 a 14 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 50% ceny imprezy przy rezygnacji między 13 a 7 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 70% ceny*

impresy przy rezygnacji między 6 a 1 dniem przed datą jej rozpoczęcia, 90% ceny imprezy przy rezygnacji w dniu rozpoczęcia; W uzasadnionych przypadkach organizator może odstąpić od potrącenia kosztów rezygnacji”, przyznające Spółce prawo do pobrania ryczałtowo określonych opłat manipulacyjnych w przypadku rezygnacji klienta z umowy.

Analizowane postanowienie obciąża konsumenta rezygnującego z imprezy, a więc odstępującego od umowy o świadczenie usług turystycznych obowiązkiem zapłaty z góry określonych opłat, które w ocenie Prezesa Urzędu, stanowią w istocie odstępne (art. 396 Kodeksu cywilnego). Taki charakter opłat manipulacyjnych wynika, zdaniem Prezesa Urzędu, z całokształtu postanowień umownych. Stosowana przez Przedsiębiorców regulacja pozwala konsumentowi na odstąpienie od umowy wyłącznie poprzez zapłatę ustalonych kwot. Wskazane opłaty nie są w żaden sposób związane z rzeczywistymi kosztami poniesionymi przez Spółkę na skutek odstąpienia konsumenta od umowy. Ich wysokość uzależniona jest jedynie od terminu złożenia rezygnacji przez konsumenta, z całkowitym pominięciem okoliczności konkretnej sprawy. Np. w przypadku rezygnacji w terminie między 6 a 1 dniem przed datą rozpoczęcia imprezy, Przedsiębiorcy mają prawo naliczyć opłatę stanowiącą 90% ceny imprezy.

Kwestionowane postanowienie wyczerpuje przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego, o którym mowa w art. 385³ pkt 12, 16 i 17 Kodeksu cywilnego.

Zważyć należy, iż art. 395 § 2 Kodeksu cywilnego stanowi, że w razie wykonania prawa odstąpienia umowa uważana jest za niezawartą, a to co strony sobie świadczyły ulega zwrotowi. Za świadczone usługi stronie, która je wykonała należy się odpowiednie wynagrodzenie. Odnosząc powyższe do umowy o świadczenie usług turystycznych należy wskazać, że organizator turystyki, jakim w tym przypadku jest „Centrum Kultury i Nauki Tańca Hajdasz” s.c., powinien zwrócić konsumentowi to, co zaoszczędził w związku z niewykonaniem umowy, co wiąże się z koniecznością dokonania - w każdym przypadku rezygnacji klienta - indywidualnych rozliczeń poniesionych kosztów. Organizator turystyki nie jest w żaden sposób uprawniony do pobierania stałej, z góry określonej opłaty tytułem ewentualnych kosztów, które poniósł w związku z zawarciem umowy. Z tego też względu postanowienia, które wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonyj zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub w części, jeżeli konsument rezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania, należy uznać za niedozwolone na podstawie art. 385³ pkt 12 Kodeksu cywilnego. Wysokość tak określonych opłat uznać należy również- w świetle całkowitej ceny imprezy- za rażąco wygórowane odstępne w rozumieniu art. 385³ pkt 17 Kodeksu cywilnego. W kontekście pozostałych postanowień wzorców umownych stosowanych przez Przedsiębiorców, postanowienia te spełniają ponadto przesłanki klauzul niedozwolonych, o których stanowi art. 385³ pkt 16 Kodeksu cywilnego, a który za niedozwolone uznaje postanowienia nakładające wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy. Postanowienia analizowanych wzorców nie zastrzegają takich opłat na rzecz konsumenta na wypadek odstąpienia Przedsiębiorców od umowy. Prawa i obowiązki stron umowy ukształtowane zostały zatem w sposób nierównorzędny, bez zachowania symetrii i ze szkodą dla konsumenta, który jest jedyną stroną obciążoną negatywnymi konsekwencjami związanymi z odstąpieniem od umowy.

W orzecznictwie sądowym kwestia ryczałtowego określania kosztów w przypadku odstąpienia konsumenta od umowy była wielokrotnie przedmiotem rozważań. Na przykład w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 września 2007r. sygn. akt VI ACa 637/07 Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał za uzasadnione stanowisko, że w przypadku odstąpienia klienta od umowy przed rozpoczęciem imprezy turystycznej *organizatorzy turystyki mogą zatrzymać wartość udokumentowanych, rzeczywiście poniesionych kosztów związanych z wykonaniem umowy. Powinni jednak zwrócić kontrahentowi to, co oszczędzili wskutek niewykonania umowy. Wynika z tego konieczność prowadzenia*

indywidualnych rozliczeń z każdym konsumentem korzystającym z usług pozwanym. Wobec tego stosowanie w tym celu konstrukcji kosztów ryczałtowych jest całkowicie nieprzydatne i co więcej niedozwolone.

Prezes Urzędu w pełni podziela również argumentację Sądu Apelacyjnego w Warszawie przywołaną w uzasadnieniu ww. wyroku, że *niedopuszczalne jest takie ukształtowanie wzajemnych praw i obowiązków stron umowy, iż w każdej sytuacji, niezależnie od przyczyn rezygnacji klienta (choroba czy inne wypadki losowe) oraz niezależnie od tego, czy organizator faktycznie poniósł w związku z tą rezygnacją jakąkolwiek szkodę (choćby z uwagi na możliwość sprzedaży tej wycieczki innemu klientowi), klient zobligowany jest do poniesienia określonych z „góry” przez organizatora kosztów rezygnacji.*

Wyrokiem z dnia 10 listopada 2004r. sygn. akt XVII Amc 80/03, SOKiK za niedozwolone uznał postanowienie o treści: *Organizator z uwagi na poniesione koszty ma prawo dokonania potrąceń z wniesionych przez klienta opłat według poniższych zasad: b) 10% wartości imprezy, jeżeli rezygnacja nastąpi w terminie do 44-31 dni przed datą rozpoczęcia imprezy, c) 35% wartości imprezy, jeżeli rezygnacja nastąpi w terminie 30-22 dni przed datą rozpoczęcia imprezy, d) 50% wartości imprezy, jeżeli rezygnacja nastąpi w terminie 21-15 dni przed datą rozpoczęcia imprezy, e) 75% wartości imprezy, jeżeli rezygnacja nastąpi w terminie 14-8 dni przed datą rozpoczęcia imprezy, f) 100% wartości imprezy, jeżeli rezygnacja nastąpi w terminie krótszym niż 8 dni przed datą rozpoczęcia imprezy.* Postanowienie to wpisane zostało w pozycji 359 rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Uzasadniając jego abuzywność na podstawie art. 385³ pkt 12, 16 i 17 Kodeksu cywilnego, SOKiK podkreślił, że takie zapisy umowne przyznają organizatorowi prawo do potrącania w dowolny sposób całości lub części świadczenia uiszczonego przez konsumenta, w związku z jego rezygnacją z umowy. Sąd ten zwrócił uwagę na naruszenie zasady ekwiwalentności świadczeń stron umowy poprzez nierównomierne rozłożenie ich praw i obowiązków, skoro organizator uprawniony jest do zatrzymania części lub całości świadczenia konsumenta, a sam zwolniony jest z własnego świadczenia. Kwoty potrącane przez organizatora uznane zostały też za rażąco wygórowane odstępnę, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że organizator może taką ofertę sprzedać i nie ponieść z tego tytułu żadnej straty. SOKiK wskazał, że organizator ma prawo potrącenia kosztów, ale powinny być one udokumentowane i związane z koniecznością indywidualnych rozliczeń. Konsument winien zatem otrzymać zwrot tej części świadczeń, która pozostała po odliczeniu rzeczywiście poniesionych kosztów. Również z tych samych powodów, w wyroku z dnia 21 kwietnia 2004 r. , w sprawie o sygn. akt XVII Amc 65/03, SOKiK za niedozwolone uznał postanowienie w brzmieniu: *„W przypadku rezygnacji Klienta z wczasów BT Bratniak potrąca z opłat wniesionych przez Uczestnika: opłata manipulacyjna w wysokości 50 zł od każdego rezygnującego klienta 30% ceny w przypadku rezygnacji w okresie od 45 do 30 dni przed rozpoczęciem imprezy, 50% ceny w przypadku rezygnacji w okresie 30-15 dni przed rozpoczęciem imprezy, 90% ceny w przypadku rezygnacji w okresie krótszym niż 15 dni przed rozpoczęciem imprezy”* (klauzula wpisana do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w poz. 89).

Podobna argumentacja przedstawiona została w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 października 2004r. sygn. akt XVII Amc 127/03, na mocy którego za niedozwolony uznano zapis o treści: *Jeżeli Klient rezygnuje z udziału w imprezie z przyczyn leżących po jego stronie, Biuro potrąca: d) przy rezygnacji między 14 a 8 dniem 75% imprezy od osoby, e) przy rezygnacji poniżej 8 dni 100% ceny imprezy od osoby* (pozycja 437 rejestru). SOKiK zauważył, że organizator ma możliwość sprzedaży imprezy jako last minute rekompensując w ten sposób straty jakie poniósłby w związku z rezygnacją klienta, natomiast takie postanowienie wyłącza obowiązek zwrotu uiszczonej zapłaty za świadczenie nie spełnione przez organizatora. Obowiązek zapłaty ryczałtowo określonych kwot obciąża wyłącznie konsumenta. Kwoty te są przy tym rażąco wygórowane i stanowią dla organizatora nieuzasadniony zysk. Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 1988r. wskazał, że koszty powinny być udokumentowane rzeczywistą szkodą jaką ponosi w związku z rezygnacją klienta. W związku z powyższym koszty poniesione przez organizatora

winny być udokumentowane i rozliczone indywidualnie, a konsument powinien otrzymać zwrot części niewykorzystanej. Nadto w wyroku z dnia 13 października 2004 r., sygn. akt XVII Amc 73/03, SOKiK uznał za abuzywne postanowienie o treści: „Koszty ponoszone przez uczestnika w przypadku rezygnacji: a) co najmniej 50 dni przed datą wyjazdu potrąca się 10% ceny imprezy w zł, b) w terminie 49-20 dni przed datą wyjazdu potrąca się 40% ceny imprezy w zł, c) w terminie 19-12 dni przed datą wyjazdu potrąca się 60% ceny imprezy w zł, d) w terminie 11-7 dni przed datą wyjazdu potrąca się 80% ceny imprezy w zł, e) w terminie krótszym niż 7 dni przed datą wyjazdu potrąca się 100% ceny imprezy w zł” (poz. 216 w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych). Z kolei w uzasadnieniu wyroku z dnia 10 listopada 2006r. sygn. akt XVII Amc 148/05, SOKiK podniósł, że przyjęcie konstrukcji ryczałtowego określania opłat umożliwia organizatorowi przerzucenie na konsumenta ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej, ponieważ wysokość zastrzeżonych kwot jest niewspółmierna do poniesionych kosztów i nie jest weryfikowana w każdym z konkretnych przypadków, a jednocześnie nie przewiduje się analogicznego rozwiązania na korzyść konsumenta. Na mocy tego wyroku za niedozwolone uznano postanowienie w brzmieniu: *W przypadku rezygnacji z imprezy z przyczyn nie leżących po stronie Biura, uczestnik ponosi koszty w wysokości: opłatę manipulacyjną w wysokości 5% ale nie mniej niż 50 zł w terminie do 40 dni przed datą rozpoczęcia imprezy, 20% ceny imprezy do 30 dnia przed terminem rozpoczęcia imprezy, 50% ceny imprezy między 29 a 15 dniem, 70% ceny imprezy między 5 a 15 dniem, 90% ceny imprezy w okresie krótszym niż 5 dni od daty rozpoczęcia imprezy. Rezygnującemu uczestnikowi zwrotu wpłaty lub różnicy po potrąceniu kosztów rezygnacji dokonuje Biuro lub upoważniony przez nie agent, które następnie zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w pozycji 998. Na nierówny podział ryzyka związanego z zawarciem umowy o świadczenie usług turystycznych SOKiK zwrócił uwagę również w uzasadnieniu wyroku z dnia 1 listopada 2004r. sygn. akt XVII Amc 81/03 (pozycja 1008 rejestru). Uznając zapis o treści: *Rezygnacje z udziału w imprezie niezależnie od przyczyny obciążają klienta następującymi kosztami: 30% wartości imprezy, jeżeli rezygnacja następuje na 29-16 dni przed rozpoczęciem, 80% wartości imprezy, jeżeli rezygnacja następuje na 15-8 dni przed rozpoczęciem, 100% wartości imprezy, jeżeli rezygnacja następuje na 7 dni i krócej przed rozpoczęciem imprezy lub w trakcie jej trwania; 100% wartości imprezy w razie zatrzymania na granicy przez władzę celne lub paszportowe- za niedozwolone postanowienie umowne, o którym mowa w art. 385³ pkt 12, 16 i 17 Kodeksu cywilnego, Sąd ten wskazał, że niedotrzymanie warunków umowy rodzi odpowiedzialność odszkodowawczą i nie powinno wiązać się z utratą świadczenia spełnionego w pełnej wysokości. Wysokość odstępnego nie powinna natomiast przekraczać kosztów, jakie organizator poniósł organizując dana imprezę dla konkretnego klienta, co powoduje, że koszty te powinny być rozliczane indywidualnie.**

Kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie umowne mieści się w hipotezach ww. klauzul niedozwolonych. Jego konstrukcja prawna, a co za tym idzie istota i cel są bowiem tożsame. Porównywane postanowienia pozwalają na obciążenie konsumenta ryczałtowymi, z góry określonymi opłatami, w oderwaniu od kosztów rzeczywiście poniesionych przez organizatora wskutek odstąpienia konsumenta od umowy. Kształtują jednocześnie wzajemne prawa i obowiązki stron umowy bez zachowania symetrii i ekwiwalentności świadczeń wzajemnych, zastrzegając możliwość ich pobrania jedynie na rzecz organizatora. Odniesienie wysokości opłat do ceny imprezy, a nie kosztów faktycznie poniesionych powoduje, że tak zastrzeżone opłaty stanowią także rażąco wygórowane odstępnne. Postanowienia te, przyznając organizatorowi prawo do pobrania procentowo określonych opłat naruszają istotę umów wzajemnych i nieproporcjonalnie, niekorzystnie dla konsumenta rozkładają ryzyko umowne.

c)

Zarzut stosowania niedozwolonych postanowień umownych objął również postanowienie pkt 17 Warunków uczestnictwa, o treści: „Uczestnikowi nie przysługuje zwrot wartości świadczeń, których nie wykorzystał w czasie trwania imprezy turystycznej z przyczyn leżących po stronie Uczestnika”.

Przedmiotowe postanowienie pozwala Przedsiębiorcom na zatrzymanie uiszczonej przez konsumenta ceny w sytuacji, gdy konsument nie korzysta ze świadczeń przewidzianych umową i to bez względu na przyczyny, jakie do takiej sytuacji doprowadziły i okoliczności, w jakich do niewykorzystania świadczenia przez konsumenta doszło. Zdaniem Prezesa Urzędu, brak odniesienia się w niniejszym postanowieniu do przyczyn leżących wyłącznie po stronie konsumenta, z szczegółowym określeniem o jakie przypadki chodzi, nie spełnia wymogu precyzyjnego ujęcia warunków, które mogłyby uzasadniać zatrzymanie wartości świadczenia, z którego konsument nie skorzystał. Sformułowane w ten sposób postanowienie stanowi bowiem podstawę do przyjęcia, iż wyłączenie obowiązku zwrotu konsumentowi wartości niewykorzystanych świadczeń może obejmować także te sytuacje, które występują po stronie kontrahenta konsumenta- Przedsiębiorców, a nawet te leżące po stronie konsumenta, ale za które konsument nie ponosi odpowiedzialności i które są od niego niezależne bądź przez niego niezawinione. Wskazane przyczyny prowadzić mogą więc do dowolnej w zasadzie interpretacji tego pojęcia przez Przedsiębiorcę i nie dają gwarancji rozliczeń stron umowy wzajemnej. Należy podkreślić, że zgodnie z art. 16a ust. 1 ustawy o usługach turystycznych organizator, który w czasie trwania imprezy nie wykonuje przewidzianych w umowie usług, stanowiących istotną część programu, jest obowiązany w przypadku, gdy nie spełnia świadczenia zastępczego, do odpowiedniego obniżenia ceny imprezy. Cena jest ekwiwalentem za świadczenie wzajemne organizatora turystyki, co powoduje, że w przypadku rezygnacji konsumenta z usługi powinien otrzymać zwrot wniesionej odpowiednio części świadczenia pieniężnego. Tak kategoryczne wyłączenie odpowiedzialności Przedsiębiorcy uznać należy za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumenta. Postanowienie umożliwiające Przedsiębiorcom zatrzymanie całości ceny pomimo niewykonania świadczenia wyczerpuje dyspozycję art. 385³ pkt 12 Kodeksu cywilnego, który za niedozwolone uznaje te postanowienia umowne, które wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonej zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub części, jeżeli konsument rezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania.

W orzecznictwie SOKiK wielokrotnie podkreślono, że postanowienia tej treści nie różnicują przyczyn, które spowodowały niewykorzystanie świadczenia objętego umową i stanowią niedozwolone postanowienia umowne, określone w art. 385³ pkt 12 Kodeksu cywilnego. W uzasadnieniu wyroku SOKiK z dnia 29 stycznia 2007r. sygn. akt 160/05 podniesiono, że cena imprezy turystycznej jest wynikiem zsumowania opłat za poszczególne świadczenia realizowane na rzecz klienta, zaś postanowienie które nie różnicuje przyczyn niewykorzystania świadczenia objętego umową rażąco narusza interesy konsumentów, prowadząc do obciążenia konsumentów całością umówionego świadczenia w sytuacji, gdy organizator nie realizując świadczenia na jego rzecz, oszczędził wpłaconą przez klienta kwotę albo odzyskał jakąś część kosztów, jakie planował ponieść związku z jego realizacją. Na mocy tego wyroku wpisano do rejestru w pozycji 1086 postanowienie o treści: *Niewykorzystanie któregośkolwiek ze świadczeń przez uczestnika nie upoważnia do żądania zwrotu zapłaconej kwoty.*

Kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie umowy jest tożsame z przytoczoną powyżej klauzulą abuzywną. Wywołuje bowiem tożsame skutki prawne, pozbawiając konsumenta prawa do zwrotu uiszczonej zapłaty za świadczenie, którego nie wykorzystał w czasie trwania imprezy- a więc nie spełnione w tym zakresie przez Przedsiębiorców i to bez względu na przyczyny, jak i w oderwaniu od tego, czy Przedsiębiorcy nie realizując tego świadczenia oszczędzili wpłaconą przez konsumenta kwotę czy też poniesione koszty odzyskali. Podnieść zatem można, iż w omawianym przypadku konsument jest pozbawiony prawa żądania zwrotu części poniesionych opłat zarówno w przypadku gdy dobrowolnie zrezygnował z wykorzystania określonych programem imprezy atrakcji, jak również w sytuacji gdy do ich niewykorzystania doszło na skutek zaistnienia okoliczności leżących w pełni po stronie „Centrum Kultury i Tańca Hajdasz” s.c. Zaznaczyć przy tym należy, iż zgodnie z treścią art. 385³ pkt 12 k.c. w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w

szczegółności wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonej zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub części, jeżeli konsument zrezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania. Przedmiotowa regulacja dopuszcza także zaistnienie sytuacji, gdy klient pozbawiony będzie możliwości domagania się zwrotu opłat z tytułu niewykorzystanych świadczeń nawet w przypadku, gdy zostaną one sprzedane innemu konsumentowi. Prowadzić to może do nieuzasadnionego wzbogacenia przedsiębiorcy. Takie uregulowanie wzajemnych praw i obowiązków stron umowy jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interes konsumentów, gdyż prowadzi do obciążenia konsumenta całością umówionego świadczenia w sytuacji, gdy organizator turystyki nie realizując na jego rzecz świadczenia albo oszczędził z powodu niewykonywania świadczenia wpłaconą przez klienta kwotę, albo odzyskał jakąś część z kosztów jakie planował ponieść na realizację tego świadczenia.

Ponadto kwestionowana przez Prezesa Urzędu klauzula zbliżona jest w swojej treści do innych postanowień zamieszczonych w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych. I tak w wyroku z dnia 04 stycznia 2007 r., w sprawie o sygn. akt XVII Amc 37/06, SOKiK za niedozwolone postanowienie umowne uznał klauzulę o treści: *„W przypadku przerwania podróży lub pobytu z przyczyn leżących wyłącznie po stronie Uczestnika, równowartość niewykorzystanych świadczeń nie będzie refundowana”* (poz. 1067 w rejestrze). Nadto na mocy wyroku tegoż Sądu z dnia 10 listopada 2004r. (sygn. akt XVII Amc 67/03) do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisano postanowienie w brzmieniu: *Nienykorzystanie któregośkolwiek ze świadczenia zawartego w umowie z woli klienta nie upoważnia do zwrotu wpłaconej kwoty* (klauzula wpisana w pozycji 358 rejestru). Podobnie w wyroku z dnia 19 października 2004r. sygn. akt XVII Amc 76/03 stwierdzono, że: *BUTiR ALF nie dokonuje zwrotu wartości środków niewykorzystanych z przyczyn leżących po stronie uczestnika* (klauzula wpisana w pozycji 686 rejestru).

Analiza porównawcza zakwestionowanych postanowień wzorców umownych stosowanych przez Przedsiębiorców oraz przedstawionych powyżej postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wskazuje, że kwestionowane postanowienia wyczerpują przesłanki postanowień uznanych za niedozwolone. Zakwestionowane zapisy umowy nie mają wprawdzie w każdym przypadku identycznego brzmienia, jednakże w ocenie Prezesa Urzędu, wykładnia ich treści prowadzi do wniosku, że mieszczą się w hipotezach przytoczonych klauzul niedozwolonych.

Skutkuje to uznaniem, że wykazana została bezprawność działania Przedsiębiorcy, polegająca na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Do stwierdzenia stosowania przedmiotowych praktyk niezbędne jest ponadto wykazanie, iż bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interes konsumentów dotyczyło tzw. zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować- potencjalnych klientów Przedsiębiorców. Ich niezgodnym z prawem działaniem mogła bowiem zostać dotknięta nieograniczona liczba osób, tzn. wszystkie osoby zawierające z nimi umowy o świadczenie usług turystycznych.

W toku przedmiotowego postępowania administracyjnego, pismem z dnia 23 lipca Spółka oświadczyła, że analizowany przez Prezesa Urzędu wzorzec umowy o nazwie: „Warunki uczestnictwa” został samowolnie zmieniony przez nowego pracownika Spółki. Właściciele Spółki dowiedziawszy się o ich zmianie już po ich rozpowszechnieniu i wprowadzeniu do obrotu, polecieli usunięcie z ww. wzorca niedozwolonych postanowień umownych w nowo opracowywanych warunkach uczestnictwa dotyczących sezonu zimowego 2011 r. Kolejnym pismem z dnia 18 sierpnia 2010 r., pełnomocnik Przedsiębiorców przedłożył do akt sprawy

zatwierdzony przez Wspólników zmieniony wzorzec „Warunków Uczestnictwa” na sezon zima - lato 2011 r. Równocześnie wskazał, że przedmiotowy wzorzec zostanie uzupełniony o konkretne nazwy miejscowości oraz obiekty turystyczne, po podpisaniu przez Spółkę umów dzierżawy określonych obiektów. Nadto oświadczył, że pierwsze umowy w oparciu o zmodyfikowany wzorzec zostaną zawarte na przełomie października i listopada 2011 r.

Zgodnie z art. 27 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu wydaje decyzję o zaniechaniu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania przedmiotowej praktyki. W takim jednak przypadku ciężar udowodnienia zaniechania stosowania takiej praktyki, na podstawie art. 27 ust. 3 ww. ustawy, spoczywa na przedsiębiorcy. O powyższym obowiązku Wspólnicy (reprezentowani przez fachowego pełnomocnika) zostali poinformowani w piśmie Prezesa Urzędu z dnia 11 sierpnia 2010 r.

W ocenie Prezesa Urzędu, brak podstaw do przyjęcia, że Przedsiębiorcy zaniechali stosowania zarzucanej im praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Warunkiem wydania decyzji stwierdzającej zaniechanie stosowania praktyki jest udowodnienie w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości do momentu wydania decyzji, że przedsiębiorca zaniechał jej stosowania. Przedłożony przez Wspólników zmieniony wzorzec „Warunków uczestnictwa” stanowi wyłącznie projekt nowego wzorca umowy i nie jest aktualnie wykorzystywany do zawierania umów. Przedsiębiorcy, nie wskazali konkretnej daty wprowadzenia do obrotu zmienionego wzorca. Enigmatycznie wskazali jedynie, że stosowanie ww. zmodyfikowanych warunków uczestnictwa rozpocznie się wraz z otwarciem nowego sezonu. Przedstawiony przez Przedsiębiorców dokument miał zatem charakter wyłącznie projektu nowego wzorca, który wejdzie do obrotu w bliżej nie sprecyzowanej przeszłości.

Prezes Urzędu wziął jednak pod uwagę zachowanie Spółki polegające na podjęciu działań zmierzających do zaprzestania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów przy wymiarze nałożonej kary, o czym będzie mowa poniżej.

W niniejszej sprawie spełnione zostały zatem przesłanki niezbędne do uznania, że Przedsiębiorcy stosują praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną a wart. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów; wykazana została zarówno bezprawność ich działań jak i naruszenie zbiorowego interesu konsumentów. Orzeczono zatem jak w pkt II sentencji decyzji.

III.

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może w drodze decyzji nałożyć na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w rozumieniu art. 24 ustawy, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Z powołanego wyżej przepisu wynika, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny. Zatem o tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do wskazanego przedsiębiorcy zasadne jest nałożenie kary pieniężnej decyduje, w ramach uznania administracyjnego, Prezes Urzędu. Zwrócić należy uwagę, iż przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają jakichkolwiek przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie w art. 111 cyt. ustawy te okoliczności, które Prezes Urzędu winien uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej, wymieniając okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, przede wszystkim charakter obu zarzuczanych Przedsiębiorcom praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i liczbę klauzul niedozwolonych, których stosowanie im przypisano, Prezes Urzędu uznał, że nałożenie kary pieniężnej na Jacka Hajdasza i Izabelę Szczęsną Hajdasz - wspólników spółki cywilnej prowadzonej pod firmą „Centrum Kultury i Tańca Hajdasz” w Poznaniu jest w pełni uzasadnione.

Ustalenie kar w przedmiotowej sprawie miało charakter wieloetapowy, co spowodowane było zaistnieniem w postępowaniu licznych okoliczności mających wpływ na jej wysokość. Wskazać jednakże należy, iż okoliczności brane przez Prezesa Urzędu pod uwagę przy miarkowaniu kary dla jednego z przedsiębiorców były tożsame z tymi, brany pod uwagę, przy wymierzaniu kary dla drugiego ze wspólników. Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes Urzędu w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi stwierdzonych praktyk i na tej podstawie ustalił kwoty bazowe, stanowiące podstawę do dalszych ustaleń wysokości kary, a następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wysokość kary – dokonał gradacji ustalonych w ten sposób kwot bazowych.

Przychód osiągnięty przez każdego ze wspólników spółki cywilnej „Centrum Kultury i Tańca HAJDASZ” w Poznaniu w 2009r. wyniósł [usunięto] zł. Maksymalna kara pieniężna, która mogłaby zostać nałożona na pojedynczego przedsiębiorcę to w przybliżeniu [usunięto] zł.

III.1 i IV.1

Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów przez Wspólników spółki cywilnej „Centrum Kultury i Tańca HAJDASZ” w Poznaniu polegało na stosowaniu, praktyki rynkowej wprowadzającej w błąd co do objęcia imprez turystycznych dla dzieci i młodzieży organizowanych w ramach „Olimpijskiej Szkołki Tańca i Dobrych Manier” honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka.

Praktyka ta zaliczana jest do tzw. „czarnej listy praktyk rynkowych” i stypizowana została w art. 7 pkt 4 lit. b) ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, zgodnie z którym nieuczciwą praktyką rynkową w każdych okolicznościach jest praktyka rynkowa wprowadzająca w błąd poprzez twierdzenie, że praktyka rynkowa lub produkt zostały zatwierdzone, zaaprobowane lub uzyskały inne stosowne uprawnienie od organu publicznego lub podmiotu prywatnego przy jednoczesnym niespełnieniu warunków niezbędnych zatwierdzenia, aprobaty lub innych niezbędnych do uzyskania stosownego uprawnienia. Działania Przedsiębiorców naruszają podstawowe prawo konsumentów, to jest prawo do rzetelnej i prawdziwej informacji, której konsument może oczekiwać od kierowanego do niego przekazu reklamowego. W niniejszej sprawie konsumenci – rodzice małoletnich dzieci, pod wpływem nieprawdziwych informacji, podejmowali konkretne decyzje dotyczące umowy, których - wiedząc, że przedsięwzięcia realizowane przez Przedsiębiorców nie posiadają aprobaty Rzecznika Praw Dziecka – mogliby nie podjąć. Uwzględniając koszty związane z wysłaniem dziecka na obóz organizowany przez Przedsiębiorców należy uznać, że naruszone zostały także istotne interesy ekonomiczne rodziców.

Do naruszenia zbiorowego interesu konsumentów dochodziło na etapie przedkontraktowym (zachęcenia do skorzystania z oferowanych usług turystycznych za pomocą informacji wprowadzających w błąd). Tym samym, konsument już od pierwszego zetknięcia się z ofertą handlową prezentowaną przez Wspólników był wprowadzany w błąd co do renomy organizowanych przez spółkę przedsięwzięć i akceptacji, czy wręcz wsparcia ze strony, tak ważnego organu państwowego jakim jest Rzecznik Praw Dziecka. Co prawda program „Olimpijskiej Szkołki Tańca i Dobrych Manier” został w 2007 r. objęty honorowym patronatem

Rzecznika, aczkolwiek, wbrew zasadom składania wniosków o patronat honorowy ww. instytucji, Wspólnicy zaniechali starania się o wznowienie czy kontynuację tego patronatu odnośnie kolejnych edycji programu.

Niewątpliwie zarzucana Przedsiębiorcom nieuczciwa praktyka rynkowa skierowana jest do „wrażliwej” grupy docelowej. Wskazać bowiem należy, że oferta Spółki dotyczy imprez turystycznych organizowanych dla dzieci i młodzieży, a więc de facto skierowana jest do rodziców małoletnich dzieci. Rodzice wybierając ofertę wypoczynku dla swoich dzieci, kierują się przede wszystkim gwarancją ich bezpieczeństwa, kwalifikacjami zawodowymi opiekunów i wychowawców. Istotną cechą decydującą o wyborze konkretnego organizatora turystyki jest więc rękojmia całodobowej profesjonalnej opieki oraz bogata oferta zajęć kulturalno – wychowawczych. Informowanie potencjalnych klientów o objęciu patronatem Rzecznika Praw Dziecka poszczególnych imprez turystycznych sugeruje zatem, że Przedsiębiorcy spełniają wyższy niż przeciętnie przyjęty standard swoich usług.

Nadto ustalając wagę ww. naruszenia przypisanego Wspólnikom Prezes, Urzędu wziął również pod uwagę jego długotrwałość, którą należy rozpatrywać w odniesieniu do okresu stosowania zarzuconej praktyki tj. co najmniej od okresu zorganizowania drugiej edycji programu, tj. od 2009 r.

Powyżej opisane okoliczności pozwoliły Prezesowi Urzędu na stwierdzenie, iż waga naruszenia w odniesieniu do stosowania przez Przedsiębiorców nieuczciwej praktyki rynkowej uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu kary w wysokości [usunięto] % przychodu osiągniętego przez każdego ze Wspólników w 2009 r. Tym samym ustalona przez Prezesa Urzędu kwota bazowa kary pieniężnej nakładanej na każdego ze Wspólników wynosi [usunięto] zł (słownie: [usunięto]).

W dalszym etapie kalkulacji kar Prezes Urzędu rozważył, czy w sprawie występują okoliczności łagodzące lub obciążające oraz jaki powinny mieć wpływ na ostateczny wymiar kar, omawiając je poniżej łącznie.

Prezes Urzędu zważył na fakt, że Wspólnicy zaniechali stosowania bezprawnej praktyki, niemniej jednak wziął pod uwagę również okoliczność, że doszło do tego dopiero na końcowym etapie postępowania, tuż przed wydaniem decyzji administracyjnej w sprawie. Tym samym, w ocenie Prezesa Urzędu brak jest podstaw do obniżenia wymiaru kary z tego powodu.

Prezes Urzędu rozważył też, czy zachowaniu Przedsiębiorców można przypisać umyślność, a więc zamiar naruszania obowiązujących przepisów prawa. Podkreślić należy, iż z zebranych w sprawie materiałów dowodowych wynika, iż Rzecznik Praw Dziecka, wskutek licznych skarg telefonicznych rodziców dzieci, zwrócił się w dniu 07 maja 2010 r., drogą elektroniczną, do Przedsiębiorców, wzywając ich do zaniechania rozpowszechniania nieprawdziwej informacji o patronacie Rzecznika i wezwał ich do usunięcia jej m.in. ze stron internetowych Przedsiębiorców. Wspólnicy nie zastosowali się jednak do przedmiotowego wezwania. W ocenie Prezesa Urzędu powyższe przesądza o przypisaniu Przedsiębiorcom umyślności naruszenia i to w postaci zamiaru bezpośredniego, bowiem Wspólnicy nie tylko mieli świadomość, że uprawnienie do informowania o objęciu honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka organizowanych przez nich imprez turystycznych pozbawione jest jakichkolwiek podstaw prawnych, a co więcej, wbrew treści wezwania Rzecznika, kontynuowali zarzucane im działanie.

Jako okoliczności obciążające Prezes Urzędu przyjął ponadlokalny zasięg stwierdzonego naruszenia oraz jego skalę. Firma realizuje swój program w ramach „Olimpijskiej Szkołki i Tańca i Dobrych Manier” w ponad 550 szkołach podstawowych m.in. w: Białymstoku, Bydgoszczy, Chełmnie, Elku, Gdańsku, Gdyni, Lesznie, Lublinie, Łodzi, Olecku, Olsztynie, Pile, Poznaniu, Puławach, Słupsku, Sopocie i w Warszawie. Ww. program skupia ponad [usunięto] dzieci. Każdy z konsumentów zawierający umowy z Przedsiębiorcami narażony był na kierowaną do nich, wprowadzającą w błąd ofertę obozów.

Uwzględniając wyżej wskazane okoliczności, Prezes Urzędu postanowił podwyższyć kwotę bazową ustaloną na wcześniejszym etapie na każdego z Przedsiębiorców o [usunięto] %. Prezes Urzędu uznał więc za zasadne nałożenie na każdego ze Wspólników przedmiotowej Spółki kary pieniężnej w wysokości 4 320 zł (słownie: cztery tysiące trzysta dwadzieścia złotych), co stanowi ok. [usunięto] % przychodu osiągniętego przez każdego z Przedsiębiorców w 2009 r. i [usunięto] % maksymalnego wymiaru kary przewidzianego przepisami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (pkt III pkt 1 i IV pkt 1 sentencji decyzji).

III.2 i IV.2

W prowadzonym postępowaniu przypisano także Przedsiębiorcom stosowanie we wzorcu o nazwie „Warunki uczestnictwa” 3 postanowień, które uznane zostały za niedozwolone i wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Każde z zakwestionowanych przez Prezesa urzędu postanowień w istotny sposób wpływa na sytuację prawną konsumentów, pozbawiając uprawnień bądź też ograniczając odpowiedzialność Przedsiębiorców wbrew regulacjom ustawy o usługach turystycznych i Kodeksu cywilnego. W ocenie Prezesa Urzędu nie ma wątpliwości, że postanowienia te są przejawem nierównorzędnego i nierzetelnego traktowania konsumentów i bezpośrednio naruszają ich interesy.

Okolicznością przemawiającą za zastosowaniem wobec Przedsiębiorców kary pieniężnej, w zakresie stosowania niedozwolonych postanowień umownych, jest ponadto fakt, iż jako organizator turystyki powinni mieć świadomość, że nie mogą stosować klauzul uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Rejestr ten, co wymaga podkreślenia, jest jawny i powszechnie dostępny, a stosowanie postanowień do niego wpisanych oznacza wprowadzenie do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Przedsiębiorca winien zatem zdawać sobie sprawę z konieczności konstruowania wzorców umownych z uwzględnieniem przepisów art. 385¹ i nast. Kodeksu cywilnego, jak również konieczności dostosowywania wykorzystywanych przez siebie wzorców do treści wpisów zamieszczanych w rejestrze.

Ustalając wysokość kary pieniężnej Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że wszystkie kwestionowane postanowienia szczególnie rażąco naruszają interes ekonomiczny konsumentów, obciążając ich obowiązkiem ponoszenia z góry określonych, wygórowanych kwot odstępnego czy też wyłączając obowiązek zwrotu części ceny za niewykorzystane przez konsumentów świadczenia. Charakter bezpośrednio naruszający interesy ekonomiczne i prawne konsumenta mają także postanowienie, które wyłącza bądź istotnie ogranicza odpowiedzialność Przedsiębiorcy za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy. Te postanowienia zmierzają w istocie do wprowadzenia konsumentów w błąd co do zasad i zakresu odpowiedzialności Przedsiębiorców i pozbawienia ich możliwości dochodzenia roszczeń odszkodowawczych. Stopień naruszenia interesów konsumentów jest więc, zdaniem Prezesa Urzędu, znaczny.

Przypisana Przedsiębiorcom praktyka miała charakter krótkotrwały. Wzorec, w którym zawarte zostały postanowienia objęte zarzutami w niniejszym postępowaniu, wykorzystywany był przez Przedsiębiorcę od kwietnia 2010 r.

Ww. okoliczności uzasadniają ustalenie kwoty bazowej kary pieniężnej w wysokości stanowiącej [usunięto] % przychodu osiągniętego przez każdego ze Wspólników spółki cywilnej w 2009 r., tj. w kwocie [usunięto] zł (słownie: [usunięto]).

Nadto, nakładając karę pieniężną za stosowanie wzorca umowy zawierającego postanowienia, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, Prezes Urzędu rozważył kwestię niewielkiego udziału przychodów z organizacji imprez turystycznych w całkowitym przychodzie obydwu Przedsiębiorców. Jak wynika bowiem z oświadczenia Przedsiębiorców, w 2009 r. z tytułu organizacji obozów dla dzieci i młodzieży osiągnęli oni łącznie [usunięto] zł przychodu, co stanowi w przybliżeniu 34% łącznej wysokości przychodu osiągniętego przez obu Wspólników. Zważyć należy, iż ww. okoliczność stanowi przesłankę do obniżenia ustalonej kwoty bazowej kary wyłącznie w sytuacji, gdy zarzucane przedsiębiorcy naruszenie obejmuje jedynie niewielką część całej działalności przedsiębiorcy, zaś kara pieniężna naliczana od wysokości przychodu osiągniętego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej rozumianej jako całości byłaby nieproporcjonalnie wysoka. Dotyczy to zatem sytuacji, w której zachowanie objęte zarzutami wynika z działalności o charakterze ubocznym, marginalnym, w stosunku do głównego przedmiotu działalności przedsiębiorcy. Powyższa sytuacja na gruncie przedmiotowej sprawy jednak nie występuje. Przychody osiągane z tytułu prowadzenia działalności jako organizatora turystyki stanowią bowiem ponad 1/3 wszystkich przychodów osiąganych przez Spółkę. Nadto podkreślić należy, iż w niniejszej sprawie nie sposób rozróżnić wielu branż w prowadzonej przez Wspólników działalności gospodarczej. Poszczególne segmenty prowadzonej przez nich działalności są bowiem ze sobą ściśle powiązane. Obozy organizowane przez Spółkę przeznaczone są w głównej mierze dla dzieci i młodzieży uczestniczących w edukacyjno-kulturalnym programie „Olimpijskiej Szkołki Tańca i dobrych Manier”. Powyższe potwierdza analiza stosowanego w obrocie z konsumentami folderu reklamowego dotyczącego ww. programu. Jak wynika z jego treści program jest realizowany „na czterech podstawowych płaszczyznach”, w tym „rekreacji sportowej”, zaś kolonie letnie i zimowiska stanowią „jedną z form uzupełniających” i są ściśle zintegrowane z Olimpijską Szkołką Tańca i Dobrych Manier. Podsumowując, Prezes Urzędu stwierdził, że brak podstaw do obniżenia kwoty bazowej kary pieniężnej ustalonej w związku z niewielkim udziałem przychodów z organizacji ww. formy wypoczynkowych w całkowitym przychodzie Przedsiębiorców.

Następnie, miarkując karę pieniężną Prezes Urzędu rozważył, czy w sprawie występują okoliczności łagodzące lub obciążające.

Podkreślić należy, że w zakresie zarzutu dotyczącego stosowania niedozwolonych postanowień umownych, jako okoliczność łagodzącą Prezes Urzędu potraktował fakt podjęcia przez Przedsiębiorców działań zmierzających do zaprzestania stosowania zarzucanej im praktyki, jakkolwiek nie stanowiących pełnego jej zaniechania. Przedsiębiorca, pouczony bowiem o treści art. 27 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nie wskazał konkretnej daty wprowadzenia do obrotu zmienionego wzorca „Warunków uczestnictwa”. Enigmatycznie wskazał tylko, że stosowanie ww. zmodyfikowanych warunków uczestnictwa rozpocznie się wraz z otwarciem nowego sezonu. Przedstawiony przez Przedsiębiorców dokument miał zatem charakter wyłącznie projektu nowego wzorca. W ocenie Prezesa ww. okoliczność uzasadnia zmniejszenie kwoty bazowej o [usunięto] % w stosunku do każdego z Przedsiębiorców.

Prezes Urzędu rozważył także, czy zachowaniu Spółki zakwestionowanym w niniejszym postępowaniu można przypisać umyślność, a więc zamiar naruszania obowiązujących przepisów prawa. Co prawda, za całkowicie bezzasadne organ uznał twierdzenia Spółki dotyczące rzekomej zmiany treści ww. dokumentu przez nowo zatrudnionego pracownika Przedsiębiorców, bez

wiedzy właścicieli Spółki, jednak nie znalazł jednocześnie podstaw do przypisać Wspólnikom Spółki umyślności, a więc zamiaru naruszania przepisów prawa.

Odnosząc się kolei do zasięgu terytorialnego oddziaływania omawianej praktyki, podkreślić należy, iż miała ona zasięg ponadlokalny. Obejmował bowiem organizację imprez turystycznych w Skorzęcinie, Sobieszowie i Sianożętach. Oferta przedmiotowych wyjazdów rozpowszechniana była w ośrodkach działalności Przedsiębiorców, które szerzej zostały wskazane powyżej. Zdaniem Prezesa Urzędu uzasadnia to podwyższenie ustalonej kwoty bazowej o 10% w stosunku do każdego ze Wspólników.

Konkludując, uwzględniając wszystkie ww. okoliczności Prezes Urzędu wymierzył każdemu z Wspólników karę pieniężną w wysokości 2 430 zł (słownie: dwa tysiące czterysta trzydzieści złotych), co stanowi [usunięto] % przychodu osiągniętego w 2009 r. przez każdego ze Wspólników z osobna i równocześnie [usunięto] % potencjalnie grożącej każdemu z Przedsiębiorców kary maksymalnej (pkt III pkt 2 i IV pkt 2 sentencji decyzji).

Zdaniem Prezesa Urzędu, kary pieniężne wskazane w pkt III i IV sentencji niniejszej decyzji spełnią zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak i prewencyjną, zapobiegającą ponownemu ich naruszeniu. Nie bez znaczenia jest też jej walor wychowawczy, w tym wymiar ogólny, odstrasżający dla innych przedsiębiorców prowadzących działalność organizatora turystyki przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami.

Mając na uwadze powyższe, kara pieniężna nałożona na Przedsiębiorców jest adekwatna do okresu oraz stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Z tych też względów orzeczono jak w pkt III i IV sentencji decyzji

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP O/O Warszawa 51101010100078782231000000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu.

Otrzymuje:

- 1) Kancelaria Radców Prawnych
Janina Nowaczyk i Łucjan Zawartowski
ul. Botaniczna 10
60586 Poznań;
- 2) a/a